

PANDANGAN MUHAMAD UTHMAN EL-MUHAMMADY MENGENAI PLURALISME AGAMA

Earnie Elmie Hilmi¹, Kamarudin Salleh², Nur Farhana Ab Rahman³

¹*Pusat Penataran Ilmu dan Bahasa,
Universiti Malaysia Sabah
earnie@ums.edu.my*

²*Pusat Kajian Usuluddin dan falsafah,
Fakulti Pengajian Islam, Universiti
Kebangsaan Malaysia dins@ukm.edu.my*

³*Pusat Kajian Usuluddin dan falsafah,
Fakulti Pengajian Islam, Universiti
Kebangsaan Malaysia
nfarhana@ukm.edu.my*

ABSTRAK

Pluralisme agama menjadi isu kontroversi dalam masyarakat Malaysia sejak dulu hingga kini. Terdapat pelbagai sarjana memberikan definisi konsep pluralisme. Terdapat golongan yang menerima, golongan pertengahan dan golongan yang menolak. Muhammad Uthman el-Muhammady tergolong dalam golongan pertengahan yang menerima pluralisme dalam maksud kepelbagaian agama dan menolak pluralisme dalam maksud kebenaran semua agama sama. Kajian ini mengkaji pemikiran Muhamamd Uthman el-Muhammady terhadap pluralisme agama. Kualitatif yang menggunakan analisis kandungan diaplikasikan dalam kajian ini. Semua sumber penulisan Muhammad Uthman el-Muhammady yang berkaitan dengan pluralisme agama dianalisis. Hasil kajian menunjukkan Muhammad Uthman el-Muhammady menerima konsep pluralisme dalam maksud kepelbagaian agama berdasarkan surah *al-Hujurat* ayat 13 dan menolak konsep pluralisme dalam maksud kebenaran semua agama sama berdasarkan *Surah Al-Isra* ayat 81, *Surah Al-Ahzab* ayat 40 dan *Surah Al-Baqarah* Ayat 143.

Kata kunci: Pluralisme; pluralisme agama;kepelbagaian agama;kebenaran semua agama sama

1. PENGENALAN

Muhammad Uthman el-Muhammady³⁸ merupakan tokoh akademik kelahiran negeri Kelantan yang dilahirkan pada Februari 1943. Ustaz Uthman merupakan individu yang tegar memperjuangkan ahli Sunnah wal Jamaah. Lantang menyuarakan pendapatnya dalam setiap isu yang muncul dalam masyarakat Malaysia yang bertentangan dengan aliran ahli Sunnah wal Jamaah seperti isu syiah, liberalisme, pluralisme agama dan sebagainya. Pluralisme merupakan satu aliran yang merujuk kepada kepelbagaian kaum, bangsa, agama dan kepercayaan yang wujud dalam sesebuah negara. Apabila pluralisme digabungkan dengan agama dan membawa maksud

---

³⁸ Penulisan seterusnya akan disebut sebagai Ustaz Uthman

kebenaran semua agama sama menyebabkan ramai yang menentang pluralisme agama. dan isu ini menjadi kontroversi. Terdapat golongan yang menerima konsep pluralisme agama, menolak dan menjadi golongan pertengahan.

Golongan yang menerima konsep pluralisme agama kerana berdasarkan kepada maksud pluralisme itu sendiri. Jadi apabila digabungkan dengan agama (pluralisme agama), golongan ini menerima maksud pluralisme agama dalam maksud kepelbagaian agama, toleransi agama, dialog antara agama dan kebebasan beragama. Golongan yang menolak pluralisme agama kerana bila digabungkan pluralisme dan agama yang membawa maksud agama adalah sama dan menuju Tuhan yang sama. Manakala golongan pertengahan ialah golongan yang menerima maksud pluralisme dalam maksud kepelbagaian agama tetapi menolak pluralisme agama yang membawa maksud agama adalah sama dan menuju Tuhan yang sama. Ustaz Uthman merupakan salah seorang daripada individu yang berada dalam golongan pertengahan yang mana menerima pluralisme dalam makna kepelbagaian agama dan menolak pluralisme (apabila digabungkan dengan agama) dalam maksud kebenaran semua agama sama. Kajian ini akan menjelaskan pandangan ustaz Uthman mengenai pluralisme agama.

2. METODOLOGI

Kajian ini merupakan kajian kualitatif yang menggunakan analisis kandungan. Karya-karya ustaz Uthman berkaitan dengan pluralisme agama akan dianalisis untuk mengeluarkan pemikiran ustaz Uthman terhadap pluralisme agama. Bahan rujukan utama yang digunakan ialah bab dalam buku *Pluralisme agama: satu gerakan iblis memurtadkan Ummah* (2012) iaitu 'Beberapa isu dalam pluralisme agama-Satu pengamatan ringkas', 'Pluralisme agama: Beberapa persoalan dilihat dari pandangan arus perdana', 'Memeriksa semula pandangan Hashim Kamali tentang Pluralisme agama', 'Bahaya Pluralisme agama kepada umat Islam'. Buku seterusnya yang digunakan ialah risalah *Pemikiran Mohammed Arkoun dalam konteks ahli sunnah wal jamaah: Satu pengamatan awal* (2011) dan *Falsafah agama John Hick: pengamatan dari perspektif ajaran ahli sunnah wal-Jamaah* (2012). Kesemua penulisan ustaz Uthman ini dianalisis untuk mengeluarkan pemikiran beliau mengenai pluralisme agama.

3. HASIL KAJIAN DAN PERBINCANGAN

Pluralisme membawa maksud yang pelbagai antaranya ialah kepelbagaian agama/Pluraliti agama (*religious diversity/Religious plurality*), dialog antara agama (*interfaith dialogue*), toleransi antara agama (*religious tolerance*). Istilah pluralisme agama sering diertikan dengan kepelbagaian agama iaitu kepelbagaian kepercayaan, agama dan sebagainya (*Little Oxford English Dictionary 2002; Kamus Dewan 2015*). Pluralisme agama pula terdiri daripada dua perkataan, iaitu pluralisme dan agama, bila digabungkan menjadi pluralisme agama membawa maksud kebenaran agama sama (John Hick 1987). Pluralisme dalam maksud kepelbagaian agama diterima dalam masyarakat, manakala apabila pluralisme digabungkan dengan agama dan membawa maksud kepada kebenaran agama sama, itu yang menjadi pertikaian dalam kalangan masyarakat.

Ustaz Uthman menerima konsep pluralisme dalam maksud kepelbagaian agama seperti Mujahid (2014) dan Mohd Asri (2014) dan menolak pluralisme agama dalam maksud kebenaran semua agama sama benar atau menerima keabsahan (kebenaran) agama lain (*accepting other*

religions' validity). Untuk penjelasan, penerimaan dan penolakan ustaz Uthman akan diperincikan seperti berikut:

3.1. Penerimaan konsep pluralisme

Penerimaan konsep pluralisme ustaz Uthman berdasarkan kepada surah *al-Hujurat* ayat 13:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا ۗ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

Maksudnya: Wahai umat manusia! Sesungguhnya Kami telah menciptakan kamu dari lelaki dan perempuan, dan Kami telah menjadikan kamu berbagai bangsa dan bersuku puak, supaya kamu berkenal-kenalan (dan beramah mesra antara satu dengan yang lain). Sesungguhnya semulia-mulia kamu di sisi Allah ialah orang yang lebih takwanya di antara kamu, (bukan yang lebih keturunan atau bangsanya). Sesungguhnya Allah Maha Mengetahui, lagi Maha Mendalam PengetahuanNya (akan keadaan dan amalan kamu).

Ustaz Uthman (2012) menerima pluralisme dalam maksud kepelbagaian agama iaitu kewujudan pelbagai bangsa, budaya dan agama dalam sesebuah negara serta menggalakkan interaksi antara penganut-penganut agama dan menghormati perbezaan. Penerimaan ini berdasarkan kepada maksud ayat surah *al-Hujurat* ayat 13 ini. Pluralisme dalam maksud sedemikian merujuk kepada keadaan masyarakat majmuk di Malaysia yang terdiri daripada pelbagai agama, bangsa, etnik dan suku. Masyarakat yang majmuk ini juga menerima Islam sebagai agama persekutuan dan agama-agama lain bebas diamalkan dengan aman di mana-mana tempat dalam Persekutuan sebagaimana tertakluk di dalam perlembagaan iaitu Artikel 11 (1) (Uthman 2005). Agama Islam juga menganjurkan hidup harmoni dalam masyarakat dan menerima baik agama lain asalkan kedaulatan agama Islam terjaga. Pluralisme dalam maksud sebegini menggalakkan interaksi penganut-penganut agama dan menghormati perbezaan satu sama lain.

3.2. Penolakan konsep pluralisme agama

Ustaz Uthman menolak pluralisme agama dalam maksud kebenaran semua agama sama berdasarkan kepada Surah *Al-Isra* ayat 81, Surah *Al-Ahzab* ayat 40 dan Surah *Al-Baqarah* Ayat 143.

- i. Surah *Al-Isra* ayat 81

وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَرَهَقَ الْبُطْلُ ۗ إِنَّ الْبُطْلَ كَانَ زَهُوقًا

Maksudnya:

Dan katakanlah: ‘Telah datang kebenaran (Islam), dan hilang lenyaplah perkara yang salah (kufur dan syirik); sesungguhnya yang salah itu sememangnya satu perkara yang tetap lenyap.

ii. Surah *al-Ahzab* ayat 40:

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ ۗ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا

Maksudnya:

Bukanlah Nabi Muhammad itu (dengan sebab ada anak angkatnya) menjadi bapa yang sebenar bagi seseorang dari orang lelaki kamu, tetapi ia adalah Rasul Allah dan kesudahan segala Nabi-nabi. Dan (ingatlah) Allah adalah Maha Mengetahui akan tiap-tiap sesuatu.

iii. Surah *al-Baqarah* ayat 143:

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا ۗ وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لِنَعْلَمَ مَن يَتَّبِعِ الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلَى عَقْبَيْهِ ۗ وَإِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ ۗ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِلَّ عِبَادَهُ ۗ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرءُوفٌ رَّحِيمٌ

Maksudnya:

Dan demikianlah (sebagaimana Kami telah memimpin kamu ke jalan yang lurus), Kami jadikan kamu (Wahai umat Muhammad) satu umat yang pilihan lagi adil, supaya kamu layak menjadi orang yang memberi keterangan kepada umat manusia (tentang yang benar dan yang salah), dan Rasulullah (Muhammad) pula akan menjadi orang yang menerangkan kebenaran perbuatan kamu. (Sebenarnya kiblat kamu ialah Ka’bah) dan tiadalah kami jadikan kiblat yang engkau mengadapnya dahulu itu (Wahai Muhammad), melainkan untuk menjadi ujian bagi melahirkan pengetahuan Kami tentang siapakah yang benar-benar mengikut Rasul serta membenarkannya dan siapa pula yang berpaling tadah (berbalik kepada kekufurannya).

Ustaz Uthman menolak pluralisme agama dalam maksud kebenaran sama dan bersifat relatif. Kebenaran sama membawa maksud fahaman yang menyatakan bahawa semua agama sama, sama-sama membawa kepada syurga. Bagi ustaz Uthman (2012), kenyataan ini salah kerana bukan pendirian al-Qur’an dan merupakan kenyataan yang bersifat peribadi. Berdasarkan ayat dalam *Al-Isra* ayat 81, Surah *Al-Ahzab* ayat 40 dan Surah *Al-Baqarah* Ayat 143 jelas menunjukkan agama Islam ialah agama yang benar dan kebenaran agama lain tertolak secara langsung.

Untuk menangani pluralisme agama ustaz Uthman telah menggariskan beberapa panduan, antaranya ialah berpegang teguh kepada akidah ahli Sunnah wal Jamaah, menyakini bahawa agama Islam ialah agama yang benar, pendedahan penyelewengan perlu diwar-warkan kepada masyarakat, berdakwah kepada masyarakat, ulama dan cendekiawan perlu bekerjasama dalam menangani isu-isu penyelewengan akidah Islam serta memperkukuhkan badan-badan agama, NGO dan sebagainya.

4. KESIMPULAN

Kesimpulannya, ustaz Uthman menerima pluralisme dalam maksud kepelbagaian agama berdasarkan kepada pengertian dalam surah *al-Hujurat* ayat 13 yang menunjukkan bahawa ciptaan Allah datang dalam pelbagai bangsa, suku dan sebagainya. Ustaz Uthman menolak pluralisme agama dalam maksud kebenaran semua agama sama benar dan bersifat relatif berdasarkan kepada Surah *Al-Isra* ayat 81, Surah *Al-Ahzab* ayat 40 dan Surah *Al-Baqarah* Ayat 143. Ustaz Penolakan ustaz Uthman kerana pluralisme agama memberikan cabaran-cabaran kepada akidah, syariat, akhlak dan keselamatan negara. Ustaz Uthman menyatakan bahawa, untuk mengelakkan perkara-perkara yang menjatuhkan akidah seperti aliran pluralisme agama ini, masyarakat Islam seharusnya menjadikan akidah ahli Sunnah wal Jamaah sebagai panduan dalam hidup kerana akidah ini berlandaskan kepada ajaran al-Qur'an, hadis dan ijma' ulama. Penerimaan dan penolakan ustaz Uthman berdasarkan kepada ayat-ayat al-Qur'an yang telah dinyatakan.

RUJUKAN

Al-Qur'an.

Kamus Dewan. (2015). Dewan Bahasa dan Pustaka.

Mohd. Asri Zainul Abidin. (2014). Pluralisme agama. <https://www.facebook.com/DrMAZA/posts/10152893486567990>.

Muhammad Uthman el-Muhammady. (2005). Ketua Negara Islam: Tugas-tugas dan peranan. Malaysia sebagai sebuah Negara Islam, hlm.115-125. Institut Kefahaman Islam Malaysia (IKIM).

Muhammad Uthman el-Muhammady. (2011). *Risalah Pemikiran Mohammed Arkoun dalam konteks ahli sunnah wal jamaah: Satu pengamatan awal*. Sekretariat Menangani Isu-Isu Akidah dan Syariah, Majlis Agama Islam Negeri Johor.

Muhammad Uthman el-Muhammady.(2012). Beberapa isu dalam pluralisme agama-Satu pengamatan ringkas. *Pluralisme agama: satu gerakan iblis memurtadkan Ummah*, hlm 119-138. Pertubuhan Muafakat Sejahtera Masyarakat Malaysia.

Muhammad Uthman el-Muhammady. (2012). Memeriksa semula pandangan Hashim Kamali tentang Pluralisme agama. *Pluralisme agama: satu gerakan iblis memurtadkan Ummah*, hlm 158-168. Pertubuhan Muafakat Sejahtera Masyarakat Malaysia.

Muhammad Uthman el-Muhammady. (2012). Bahaya Pluralisme agama kepada umat Islam. *Pluralisme agama: satu gerakan iblis memurtadkan Ummah*, hlm 168-185. Pertubuhan Muafakat Sejahtera Masyarakat Malaysia.

Muhammad Uthman el-Muhammady. (2012). *Falsafah agama John Hick: pengamatan dari perspektif ajaran ahli sunnah wal-Jamaah*. Pertubuhan Muafakat Sejahtera Masyarakat Malaysia.

Muhammad Uthman el-Muhammady. (2012). Pluralisme agama: Beberapa persoalan dilihat dari pandangan arus perdana. *Pluralisme agama: satu gerakan iblis memurtadkan Ummah*, hlm 139-157. Pertubuhan Muafakat Sejahtera Masyarakat Malaysia.

Mujahid Yusof Rawa. (2014). Islam dan Pluralisme. [Http://www.sinarharian.com.my/karya/pendapat/islam-dan-pluralisme-1.331115](http://www.sinarharian.com.my/karya/pendapat/islam-dan-pluralisme-1.331115).